

ZIKLOA: 2.ZIKLOA

Jakintzagaia/Eremua: MATEMATIKA

KONPETENTZIA ESPEZIFIKOA COMPETENCIA ESPECÍFICA	MAILA	EBALUAZIO IRIZPIDEAK CRITERIOS DE EVALUACIÓN
1-Eguneroko bizitzako egoerak interpretatzea, egoera horien irudikapen matematikoa eginez, kontzeptu, tresna eta estrategia desberdinen bidez informazio garrantzitsua aztertzea. <i>Interpretar situaciones de la vida cotidiana proporcionando una representación matemática de las mismas mediante conceptos, herramientas y estrategias para analizar la información más relevante.</i> Lotura DESKRIPTORE OPERATIBOekin HKK2, STEM1, STEM2, STEM4, KD1, KD2, KPSII5, EK1, EK3, KAKK4	3.	1.1.Eguneroko bizitzako problemak hitzez edo grafikoki interpretatzea, zenbait estrategia edo tresnaren bitartez planteatutako galderak ulertuz. <i>1.1 Interpretar verbalmente o gráficamente problemas de la vida cotidiana, comprendiendo las preguntas planteadas a través de diferentes estrategias o herramientas.</i> 1.2. Eguneroko bizitzako problemetan bildutako informazioa ezagutzea, zenbait estrategia bidez planteatutako galderak ulertuz. <i>1.2. Conocer la información contenida en los problemas de la vida cotidiana, comprendiendo las preguntas planteadas a través de diferentes estrategias.</i> 1.3.Egoera problematizatu bat ebazten lagunduko duten irudikapen matematikoak erakustea, eskemen bitartez. <i>1.3. Inferir, a través de esquemas, representaciones matemáticas que ayuden a resolver una situación problemática.</i>

	4.	1.1 Eguneroko bizitzako problemak hitzez edo grafikoki interpretatzea, zenbait estrategia edo tresnaren bitartez (teknologikoak barne) planteatutako galderak ulertuz. <i>1.1 Interpretar, de forma verbal o gráfica, problemas de la vida cotidiana comprendiendo las preguntas planteadas a través de diferentes estrategias o herramientas, incluidas las tecnológicas.</i> 1.2 Eguneroko bizitzako problemetan bildutako informazioa ezagutzea, zenbait estrategia edo tresnaren bitartez planteatutako galderak ulertuz. <i>1.2 Reconocer la información contenida en problemas de la vida cotidiana comprendiendo las preguntas planteadas a través de diferentes estrategias o herramientas.</i> 1.3 Egoera problematizatu bat ebazten lagunduko duten irudikapen matematikoak erakustea, eskema edo diagramen bitartez. <i>1.3 Mostrar representaciones matemáticas, a través de esquemas o diagramas, que ayuden en la resolución de una situación problematizada.</i>
2- Egoera problematizatuak ebaztea, hainbat teknika, estrategia eta arrazoitzeko modu aplikatuz, jarduteko zenbait modu aztertze, soluzioak lortzeko eta ikuspuntu formalek eta planteatutako testuinguruari loturik baliozkoak direla ziurtatzeko. <i>Resolver situaciones problematizadas, aplicando diferentes técnicas, estrategias y formas de razonamiento, para explorar distintas maneras de proceder, obtener soluciones y asegurar su validez desde un punto de vista formal y en relación con el contexto planteado.</i> <u>Lotura DESKRIPTORE OPERATIBOekin</u>	3.	2.1.Problema bat ebazteko hainbat estrategia erabiltzea, eta gauzatutako prozesua azaltzea. <i>2.1.Utilización de diferentes estrategias para la resolución de un problema, explicando el proceso realizado.</i> 2.2.Problema bera ebazteko proposamenak aztertzea. <i>2.2.Analizar las propuestas de resolución para un mismo problema.</i> 2.3.Ikaskuntza-egoera baten testuinguruan egoera problematizatu batetik lortutako soluzioen zuzentasun matematikoa egiaztatzea. <i>2.3 Comprobar la corrección matemática de las soluciones obtenidas de una situación problematizada en el contexto de una situación de aprendizaje</i>

HKK1, HKK3, STEM1, STEM2, KPSII5, EK2, EK3, KAKK4.	4.	2.1 Problema bat ebazteko hainbat estrategia erabiltzea, eta gauzatutako prozesua azaltzea <i>2.1 Emplear estrategias diversas para resolver un problema explicando el proceso llevado a cabo.</i> 2.2 Problema bera ebazteko proposamenak aztertzea eta partekatzea, elkarriketaren bidez eta errespetuz. <i>2.2 Explorar y compartir las propuestas de resolución de un mismo problema de forma dialogada y respetuosa.</i> 2.3 Ikaskuntza-egoera baten testuinguruan egoera problematizatu batetik lortutako soluzioen zuzentasun matematikoa eta planteatutako galderekiko koherentzia egiaztatzea. <i>2.3 Comprobar la corrección matemática de las soluciones obtenidas de una situación problematizada en el contexto de una situación de aprendizaje y su coherencia con las preguntas planteadas.</i>
3- Eguneroko bizitzan oinarritutako egoeretan, aieru errazak aztertzea, formulatzea eta egiaztatzea edo problema matematikoak planteatzea, modu gidatuan, arrazoibidearen eta argudiatzearen balioa aintzat hartuz, haien baliozkotasuna kontrastatzeko, eta ezagutza berria eskuratzeko eta integratzeko. <i>Explorar, formular y comprobar conjeturas sencillas o plantear problemas de tipo matemático en situaciones basadas en la vida cotidiana, de forma guiada, reconociendo el valor del razonamiento y la argumentación, para contrastar su validez, adquirir e integrar nuevo conocimiento.</i>	3.	3.1. Zentzu matematikoekin erlazionatutako aieru matematiko errazak analizatzea, patroiak modu gidatuan eginez. <i>3.1 Analizar conjeturas matemáticas sencillas relacionadas con los distintos sentidos matematicos realizando patrones de forma guiada.</i> 3.2.Eguneroko bizitzan aurki daitezkeen problemen eta egoera matematikoen adibideak proposatzea, eta nola ebatz daitezkeen azaltzea. <i>3.2.- Proponer ejemplos de problemas y situaciones matemáticas que se pueden encontrar en la vida cotidiana y cómo resolverlas.</i>
	4.	3.1 Zentzu matematikoekin erlazionatutako aieru matematiko errazak analizatzea,

<u>Lotura DESKRIPTORE OPERATIBO EKIN</u> HKK1, HKK2, STEM1, STEM2, KD3, KD5, KPSII5, KE1, KE2, KE3		patroiak eta propietateak ikertuz eta dedukzioak modu gidatuan eginez. <i>3.1 Analizar conjeturas matemáticas sencillas relacionadas con los distintos sentidos matemáticos investigando patrones, propiedades y realizando deducciones de forma guiada.</i> 3.2 Eguneroko bizitzan aurki daitezkeen problemen eta egoera matematikoen adibideak proposatzea, eta nola ebatz daitezkeen arrazoitzea eta argudiatzea. <i>3.2 Proponer ejemplos de problemas y situaciones matemáticas presentes en la vida cotidiana razonando y argumentando cómo se pueden resolver.</i>
4-Pentsamendu konputazionala erabiltzea datuak antolatuz, zatika deskonposatuz, patroiak ezagutuz, orokortuz eta interpretatuz, eta algoritmoak modu gidatuan aldatuz eta sortuz, eguneroko bizitzako egoerak modelizatzeko eta automatizatzeko <i>Utilizar el pensamiento computacional organizando datos, descomponiendo en partes, reconociendo patrones, generalizando e interpretando, modificando y creando algoritmos de forma guiada para modelizar y automatizar situaciones de la vida cotidiana.</i> <u>Lotura DESKRIPTORE OPERATIBO EKIN</u> HKK1, HKK2, STEM1, STEM2, STEM3, STEM4, STEM6, KD1, KD3, KD5, KPSII5, EK1, EK2, EK3, KAKK4	3.	4.1.Urratsez urrats egiten diren edo errutina bati jarraitzen dioten eguneroko bizitzako egoera errazak modu analogiko eta digitalean modelizatzea, pentsamendu konputazionalaren oinarritzko printzipioak modu gidatuan erabiliz. <i>4.1 Modelizar situaciones sencillas de la vida cotidiana de forma analógica y digital, que se realicen paso a paso o sigan una rutina utilizando de forma pautada principios básicos del pensamiento computacional.</i> 4.2.Urratsez urrats egiten diren algoritmo errazak automatizatzea, pentsamendu konputazionalaren oinarritzko printzipioak modu gidatuan erabiliz. <i>4.2.Automatización de algoritmos sencillos que se realizan paso a paso utilizando de forma guiada los principios básicos del pensamiento computacional.</i>

	4.	4.1 Urratsez urrats egiten diren edo errutina bati jarraitzen dioten eguneroko bizitzako egoera errazak modu analogiko eta digitalean modelizatzea, pentsamendu konputazionalaren oinarritzko printzipioak modu arautuan erabiliz. <i>4.1 Modelizar situaciones sencillas de la vida cotidiana de forma analógica y digital, que se realicen paso a paso o sigan una rutina utilizando de forma pautada principios básicos del pensamiento computacional.</i>
		4.2.Urratsez urrats egiten diren algoritmo errazak automatizatzea, tresna teknologiko egokiekin eta halakorik gabe, pentsamendu konputazionalaren oinarritzko printzipioak modu arautuan erabiliz <i>4.2 Automatizar algoritmos sencillos que se realicen paso a paso, con herramientas tecnológicas adecuadas y sin ellas, utilizando de forma pautada los principios básicos del pensamiento computacional.</i>
5-Ideia matematikoen arteko loturak ezagutu eta erabiltzea, eta beste arlo batzuetan edo eguneroko bizitzan inplikaturako matematika identifikatzea, kontzeptuak eta prozedurak elkarrekin lotuz, askotariko egoerak eta testuinguruak interpretatzeko. <i>Reconocer y utilizar conexiones entre las diferentes ideas matemáticas, así como identificar las matemáticas implicadas en otras áreas o en la vida cotidiana, interrelacionando conceptos y procedimientos para interpretar situaciones y contextos diversos.</i>	3.	5.1.Elementu matematikoen arteko loturak ezagutzea, norberaren ezagutzak eta esperientziak aplikatuz. <i>5.1.Conocer las relaciones entre los diferentes elementos matemáticos, aplicando los propios conocimientos y experiencias.</i>
	4.	5.2.Eguneroko bizitzan eta beste arlo batzuetan dagoen matematika ezagutzea, lotura errazak ezarri <i>5.2.- Conocer la matemática presente en la vida cotidiana y en otras áreas estableciendo conexiones sencillas.</i>
	4.	5.1 Elementu matematikoen arteko loturak egitea, norberaren ezagutzak eta

<u>Lotura DESKRIPTORE OPERATIBOekin</u> STEM1, STEM2, STEM3, STEM6, KD3, KD5, KPSII5, HK4, KAKK1, KAKK2, KAKK4.		esperientziak aplikatuz. <i>5.1 Realizar conexiones entre los diferentes elementos matemáticos aplicando conocimientos y experiencias propias.</i> 5.2 Egoerak hainbat testuingurutan interpretatzea, matematikaren eta eguneroko bizitzaren arteko loturak ezagutzuz. <i>5.2 Interpretar situaciones en contextos diversos reconociendo las conexiones entre las matemáticas y la vida cotidiana.</i>
6- Kontzeptu, prozedura eta emaitza matematikoak modu indibidual eta kolektiboan komunikatzea eta irudikatzea, terminologia matematiko egokia eta ahozko hizkuntza, hizkuntza idatzia, grafikoa eta multimodala erabiliz, ideia matematikoei esanahia eta iraunkortasuna emateko <i>Comunicar y representar, de forma individual y colectiva, conceptos, procedimientos y resultados matemáticos utilizando el lenguaje oral, escrito, gráfico, multimodal y la terminología matemática apropiada, para dar significado y permanencia a las ideas matemáticas.</i> <u>Lotura DESKRIPTORE OPERATIBOekin</u> HKK1, HKK2, HKK5, STEM1, STEM2, STEM4, KD1, KD3, KD5, KAKK4	3.	6.1.Eguneroko bizitzan dagoen hizkuntza matematiko erraza ezagutzea, oinarritzko hiztegi espezifiko eskuratuz. <i>6.1.- Conocer el lenguaje matemático sencillo presente en la vida cotidiana, adquiriendo un vocabulario básico específico.</i> 6.2.Ideia eta prozesu matematiko errazak, problema bat ebazteko jarraitutako urratsak edo emaitza matematikoak hitzez edo grafikoki azaltzea. <i>6.2. Explicar oralmente o mediante gráficos los pasos seguidos para resolver un problema y los resultados matemáticos obtenidos.</i>
	4.	6.1 Eguneroko bizitzan zenbait formatutan dagoen hizkuntza matematiko erraza ezagutzea, oinarritzko hiztegi espezifiko eskuratuz eta mezuaren ulermena erakutsiz <i>6.1 Reconocer el lenguaje matemático sencillo presente en la vida cotidiana en diferentes formatos, adquiriendo vocabulario específico básico y mostrando comprensión del mensaje.</i> 6.2 Prozesu eta ideia matematikoak, problema bat ebazteko jarraitutako urratsak edo lortutako emaitzak azaltzea, hizkuntza matematiko erraza eta zenbait formatu erabiliz.

		6.2 Explicar los procesos e ideas matemáticas, los pasos seguidos en la resolución de un problema o los resultados obtenidos utilizando un lenguaje matemático sencillo y diferentes formatos.
7- Erronka matematikoei aurre egitean emozioak identifikatzen eta kudeatzen lagunduko duten trebetasun pertsonalak garatzea, norberaren trebetasunekiko konfiantza sustatuz, akatsa ikaskuntza-prozesuaren zati gisa onartuz eta ziurgabetasun-egoeren aurrean egokituz, pertseberantzia hobetzeko eta matematikaren ikaskuntzaz gozatzeko. <i>Desarrollar destrezas personales que ayuden a identificar y gestionar emociones al enfrentarse a retos matemáticos, fomentando la confianza en las propias habilidades, aceptando el error como parte del proceso de aprendizaje y adaptándose ante situaciones de incertidumbre, para mejorar la perseverancia y disfrutar en el aprendizaje de las matemáticas.</i> <u>Lotura DESKRIPTORE OPERATIBOekin</u> HKK1, HKK2, STEM5, STEM6, KPSII1, KPSII2, KPSII4, KPSII5, HK3, EK1, EK2, EK3, KAKK1, KAKK3.	3.	7.1 Erronka matematiko berriei aurre egitean norberaren oinarritzko emozioak ezagutzea, behar denean laguntza eskatuz eta eskainiz. <i>7.1 Conocimiento de las emociones básicas de uno mismo al enfrentarse a nuevos retos matemáticos, solicitando y ofreciendo ayuda cuando sea necesario.</i> 7.2 Erronka eta ezagutza matematiko berrien aurrean jarrera positiboak adieraztea, aberaste pertsonalaren iturri gisa, errorea sormenerako eta ikaskuntzarako aukera gisa baloratuz <i>7.2 Mostrar actitudes positivas ante los nuevos retos y conocimientos matemáticos como fuente de enriquecimiento personal, valorando el error como oportunidad para la creatividad y el aprendizaje.</i>
	4.	7.1 Erronka matematiko berriei aurre egitean norberaren emozioak identifikatzea, behar denean laguntza eskatuz eta eskainiz, eta, hala, autokonfiantza garatuz. <i>7.1 Identificar las emociones propias al abordar nuevos retos matemáticos, pidiendo y ofreciendo ayuda cuando sea necesario y desarrollando así la autoconfianza.</i> 7.2 Erronka matematiko berrien aurrean ahalegin eta malgutasunezko jarrera positiboak erakustea, gozamen pertsonalaren iturri gisa, errorea sormenerako eta ikaskuntzarako aukera gisa baloratuz. <i>7.2 Mostrar actitudes positivas de esfuerzo y flexibilidad ante nuevos retos matemáticos como fuente de disfrute personal, valorando el error como una oportunidad para la creatividad y el aprendizaje.</i>

8-Gizarte-trebetasunak garatzea, besteen emozioak eta esperientziak eta aniztasunaren balioa ezagutuz eta errespetatuz, eta esleitutako rolak dituzten lantalde heterogeneoetan aktiboki parte hartuz, matematikako ikasle gisa identitate positiboa eraikitzeko, ongizate pertsonala sustatzeko eta harreman onuragarriak sortzeko. <i>Desarrollar destrezas sociales reconociendo y respetando las emociones, las experiencias de los demás y el valor de la diversidad, participando activamente en equipos de trabajo heterogéneos con roles asignados, para construir una identidad positiva como estudiante de matemáticas, fomentar el bienestar personal y crear relaciones saludables.</i> <u>Lotura DESKRIPTORE OPERATIBOekin</u> HKK1, HKK2, HKK5, EK3, STEM3, STEM5, STEM6, KPSII1, KPSII3, KPSII5, HK1, HK2, HK3, EK2, EK3	3.	8.1.Talde-lanean errespetuz parte hartzea, errespetuan, tolerantzian, berdintasunean eta gatazken konponbide baketsuan oinarritutako harreman osasungarriak ezarri. <i>8.1 Participar de forma respetuosa en el trabajo en equipo, estableciendo relaciones saludables basadas en el respeto, la tolerancia, la igualdad y la resolución pacífica de conflictos.</i>
		8.2 Zeregin banaketan parte hartzea, esleitutako erantzukizun indibidualak bere gain hartuz eta errespetatuz. <i>8.2 Participar en el reparto de tareas, asumiendo y respetando las responsabilidades individuales asignadas.</i>
	4.	8.1 Talde-lanean aktiboki eta errespetuz laguntzea, egoki komunikatuz, taldearen aniztasuna errespetatuz eta tolerantzian, berdintasunean eta gatazken konponbide baketsuan oinarritutako harreman osasungarriak ezarri. <i>8.1 Colaborar activa y respetuosamente en el trabajo en equipo comunicándose adecuadamente, respetando la diversidad del grupo y estableciendo relaciones saludables basadas en la tolerancia, la igualdad y la resolución pacífica de conflictos.</i>
		8.2 Zereginen banaketan parte hartzea, esleitutako erantzukizun indibidualak bere gain hartuz eta errespetatuz, eta helburu partekatutako lortzeraz zuzendutako kooperazio-estrategia errazak erabiliz. <i>8.2 Participar en el reparto de tareas, asumiendo y respetando las responsabilidades individuales asignadas y empleando estrategias cooperativas sencillas dirigidas a la consecución de objetivos compartidos.</i>

DESKRIPTORE OPERATIBOAK

Funtsezko konpetentzien dimentsio aplikatuari dagokionez, horietako bakoitzerako deskribatzaile operatibo multzo bat definitu da.

Funtsezko konpetentzien deskribatzaile operatiboak esparru erreferentziala dira, eta esparru horretatik zehazten dira arlo, eremu edo gai bakoitzaren konpetentzia espezifikoak. Deskribatzaile operatiboan eta konpetentzia espezifikoaren arteko lotura horrek, azken horiek ebaluatzean, irteera-profilean definitutako funtsezko konpetentzien eskuratze-maila eta, beraz, etaparako aurreikusitako konpetentziak eta helburuak lortzea ahalbidetzen du.

Konpetentziak nahitaez modu sekuentzialean eta progresiboan eskuratzen direnez, oinarrizko eskolatzearen amaierari dagozkion deskribatzaile operatiboak ez ezik (Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzaren amaierarekin bat dator), Lehen Hezkuntza osatzean espero den betetze-mailari buruz orientatzen duten deskribatzaile operatiboak ere sartzen dira, eta, horrela, derrigorrezko irakaskuntza osatzen duten bi etapen arteko jarraitutasuna, koherentzia eta kohesioa errazten eta zehazten dira

HIZKUNTZA-KOMUNIKAZIORAKO KONPETENTZIA (HKK)

Hizkuntza-komunikaziorako konpetentziak esan nahi du ahoz, idatziz edo modu koherente eta egokian jardun behar dela hainbat esparru eta testuingurutan eta hainbat komunikazio-helbururekin. Ezagutza, trebetasun eta jarrera guztiak modu kontzientean mobilizatzea eskatzen du, ahozko mezuak, zeinuak, idatziak, ikus-entzunezkoak edo multimodalak ulertzeko, interpretatzeko eta kritikoki baloratzeko aukera ematen dutenak, manipulazioaren eta desinformazioaren arriskuak saihestuz, bai eta beste pertsona batzuekin modu kooperatiboan, sortzailean, etikoan eta errespetuzkoan eraginkortasunez komunikatzea ere.

Hizkuntza-komunikaziorako konpetentzia norberaren pentsamendurako eta jakintzaren eremu guztietan ezagutza eraikitze oinarria da. Horregatik, hizkuntzak ezagutza-arlo bakoitzeko diskurtso-genero espezifikoetan duen funtzionamenduari buruzko hausnarketa esplizituari lotuta dago haren garapena, bai eta ahozko komunikazioaren, signazioaren edo idazketaren erabilerei ere, pentsatzeko eta ikasteko. Azkenik, hizkuntzaren dimentsio estetikoa aintzat hartzea eta literatura-kulturaz gozatzea ahalbidetzen du.

Hizkuntza-komunikaziorako konpetentziak esan nahi du hainbat esparru eta testuingurutan modu koherente eta egokian elkarrekintzan jardutea, ahoz, idatziz, siglatuan (modu zeinatuan) edo multimodalean, eta hainbat komunikazio-helbururekin. Ahozko mezuak, idatzizkoak, zeinuzkoak edo multimodalak ulertzeko, interpretatzeko eta kritikoki baloratzeko aukera ematen duten ezagutza, trebetasun eta jarrera guztiak modu kontzientean mobilizatzea eskatzen du, manipulatzeko eta desinformatzeko arriskuak saihestuz, bai eta beste pertsona batzuekin modu kooperatiboan, sortzailean, etikoan eta errespetuzkoan eraginkortasunez komunikatzea ere.

Deskriptore operatiboak LEHEN HEZKUNTZA OSATZEAN, IKASLEAK...

HKK1. Gertakariak, kontzeptuak, pentsamenduak, iritziak edo sentimenduak ahoz, idatziz, siglaz edo multimodalki adierazten ditu, argi eta bere ingurune pertsonal, sozial eta hezitzaileko eguneroko testuinguruetara egokituta, eta elkarrekintza komunikatiboetan parte hartzen du, lankidetzaz eta errespetuz, bai informazioa trukatzeko eta ezagutza sortzeko, bai lotura pertsonalak eraikitzeko.

HKK2. Pertsona-, gizarte- eta hezkuntza-arloetako ahozko, idatzizko, zeinuzko edo multimodal-testu errazak ulertzen, interpretatzen eta baloratzen ditu, euskaraz zein gaztelaniaz, unean uneko laguntzarekin, eguneroko testuinguruetan aktiboki parte hartzeko eta ezagutza eraikitzeko.

HKK3. Bi iturritatik edo gehiagotatik datorren euskarazko eta gaztelaniazko informazio erraza aurkitu, aukeratu eta kontrastatzen du, eta fidagarritasuna eta erabilgarritasuna ebaluatzen ditu irakurketa-helburuen arabera, eta ezagutza bihurtzen du komunikatzeko, ikuspegi sortzaile eta pertsonala hartuz, jabetza intelektuala errespetatzearekin batera.

HKK4. Bere garapenera egokitutako euskarazko eta gaztelaniazko askotariko lanak irakurtzen ditu, bere gustu eta interesetara hobekien egokitzen direnak hautatuz; ondare literarioa norbanakoaren eta taldearen gozamenerako eta ikaskuntzarako iturritzat hartzen du; eta bere esperientzia pertsonala eta irakurlea mobilizatzen ditu, obren interpretazioa eraiki eta partekatzeko eta eredu errazetatik abiatuta asmo literarioko testuak sortzeko.

HKK 5. Bere komunikazio-praktikak elkarbizitza demokratikoaren, gatazken kudeaketa elkarriketatuaren eta pertsona guztien eskubide-berdintasunaren zerbitzura jartzen ditu, hizkuntzaren erabilera diskriminatzaileak hautemanez, bai eta hizkuntzaren bidez gertatzen diren botere-gehiegikeriak ere, hizkuntzaren erabilera eraginkorra ez ezik, etikoa ere bultzatzeko eta euskararen ohiko erabilerarekiko jarrera asertiboa izateko.

KONPETENTZIA ELEANIZTUNA (KE)

Konpetentzia eleaniztunak hainbat hizkuntza, ahozkoak edo zeinuzkoak, ikasteko eta komunikatzeko modu egoki eta eraginkorrean erabiltzea eskatzen du. Konpetentzia horrek esan nahi du norberaren hizkuntza-profilak aitortu eta errespetatu behar direla, eta norberaren esperientziak baliatu behar direla mediaziorako estrategiak garatzeko eta hizkuntzen arteko transferentziak egiteko, hizkuntza klasikoak barne, eta, hala badagokio, trebetasunak mantendu eta eskuratzeko hizkuntzan, familia-hizkuntzan edo hizkuntza ofizialetan. Era berean, gizartearen hizkuntza- eta kultura-aniztasuna ezagutzera, balioestera eta errespetatzera bideratutako dimentsio historikoak eta kulturartekoak biltzen ditu, bizikidetza demokratikoa sustatzeko helburuarekin.

Deskriptore operatiboak LEHEN HEZKUNTZA OSATZEAN, IKASLEAK...

KE1. Gutxienez, hizkuntza bat erabiltzen du, familiako hizkuntzaz edo hizkuntzez gain, komunikazio-premia erraz eta aurreikusteko modukoei erantzuteko, bai haren garapenari eta interesei erantzuteko, bai eremu pertsonaleko, sozialeko eta hezkuntzako eguneroko egoera eta testuinguruei erantzuteko.

KE2. Bere esperientzietatik abiatuta, hizkuntza-eskakizunen aniztasuna ezagutzen du eta norberaren ikaskuntza-prozesuei buruzko gogoeta egiten du, eta hizkuntzen arteko transferentzia-estrategia errazak modu gidatuan esperimendatzeko ditu, eta konfiantzazko jarrera adierazten du komunikatzeko gaitasuna hobetzeko ikasteko konpetentzian.

KE3. Lagunduta, ikastetxearen eta ingurunearen hizkuntza-aniztasuna identifikatzen du, errespetuzko eta enpatiazko jarrera hartuta, eta hizkuntzak komunikabide eraginkortzat eta bizikidetza hobetzeko tresnatzat hartuta.

MATEMATIKARAKO KONPETENTZIA eta ZIENTZIA, TEKNOLOGIA ETA INGENIERITZARAKO KONPETENTZIA (STEM)

Matematikarako konpetentziak eta zientzia, teknologia eta ingeniartzarako konpetentziak (STEM konpetentzia, ingelesezko sigletan) mundua ulertzea dakar berekin, metodo zientifikoak, pentsamendu eta irudikapen matematikoak, teknologia eta ingeniartza-metodoak erabiliz ingurunea modu konprometituan, arduratsuan eta jasangarrian eraldatzeko.

Matematikarako konpetentziak ikuspegi eta arrazoibide matematikoak garatzea eta aplikatzea ahalbidetzen du, hainbat testuingurutan hainbat problema ebazteko.

Zientziarako konpetentziak ingurune naturala eta soziala ulertzea eta azaltzea dakar berekin, ezagutza eta metodologia multzo bat erabiliz, behaketa eta esperimentazioa barne, galderak planteatzeko eta probetan oinarritutako ondorioak ateratzeko, mundu naturala eta testuinguru soziala interpretatu eta eraldatu ahal izateko.

Teknologia eta ingeniartzako konpetentziak zientziei dagozkien ezagutzak eta metodologiak aplikatzea barne hartzen du, gure gizartea pertsonen behar edo nahien arabera segurtasun, erantzukizun eta iraunkortasuneko esparru batean eraldatzeko.

Deskriptore operatiboak LEHEN HEZKUNTZA OSATZEAN, IKASLEAK...

STEM1. Gidatuta, arrazoiketa matematikoaren berezko metodo inductibo, deductibo eta logiko batzuk erabiltzen ditu, bai eta metodo zientifikoaren arrazoiketa hipotetiko-deductiboa ere egoera ezagunetan, eta problemak ebazteko estrategia batzuk hautatu eta erabiltzen ditu, lortutako soluzioei eta jarraitutako prozesuari buruz hausnartuz.

STEM2. Pentsamendu zientifikoa erabiltzen du bere inguruan gertatzen diren sistema naturalei eta materialei buruzko prozesu eta gertaera batzuk ulertzeko eta azaltzeko, ezagutzan konfiantza bereganatuz garapenerako motor gisa, galderak eginez, esperimentu errazak gidatuz, jarduera zientifikoaren berezko oinarritzko trebetasunak modu egokian erabiliz eta, laguntzarekin, horien gauzatzea eta emaitzen interpretazioa baloratuz.

STEM3. Proiektuak modu gidatuan egiten ditu, prototipo edo eredu desberdinak diseinatzuz, fabrikatzuz eta ebaluatuz, ziurgabetasunaren aurrean egokituz, kooperatiboki helburu jakin bat duen produktu sortzaile bat sortzeko, talde osoaren parte-hartzea saiaturaz eta sor daitezkeen gatazkak modu baketsuan konponduz.

STEM4. Metodo eta emaitza zientifiko, matematiko eta teknologiko batzuen oinarritzko informazioa eta elementu garrantzitsuenak modu argi eta egiazkoan interpretatzen eta transmititzen ditu, matematikako, zientzietako eta teknologikoak hizkuntza egokia erabiliz (terminologia espezifikoak, grafikoak, notazioak, sinboloak eta kodeak) eta kultura digitala modu kritiko, etiko eta arduratsuan baliatuz ezagutza berriak partekatzeko eta eraikitzeko.

STEM5. Osasuna eta ingurumena babesteko zientifikoki oinarritutako ekintzetan parte hartzen du, proposamenak eginez eta kontsumo arduratsuaren praktikan etika- eta segurtasun-printzipioak aplikatuz.

STEM6. Gizadiaren historian matematikak, zientziak eta teknologiak duten garrantzia balioesten du, zientziak pertsonen ongizateari dakartzkion onurak edo onurak adieraziz eta aparatu, aplikazio eta aurrerapen zientifiko-teknologiko batzuekin lotuz.

KONPETENTZIA DIGITALA (KD)

Konpetentzia digitalak teknologia digitalak modu seguruan, osasungarrian, jasangarrian, kritikoan eta arduratsuan erabiltzea eskatzen du, ikasteko, lanerako eta gizartean parte hartzeko, bai eta horiekin elkarreragitea ere. Informazio eta datuen alfabetizazioa, komunikazioa eta lankidetzak, hezkuntza mediatikoa, eduki digitalen sorrera (programazioa barne), segurtasuna (ongizate digitala eta zibersegurtasunarekin lotutako konpetentziak barne), herritartasun digitalarekin, pribatutasunarekin, jabetza intelektualarekin, arazoaren ebazpenarekin eta pentsamendu konputazional eta kritikoarekin lotutako gaiak.

Deskriptore operatiboak LEHEN HEZKUNTZA OSATZEAN, IKASLEAK...

KD1. Bilaketa gidatuko estrategia errazak erabiltzen ditu informazioa eskuratzeko (hitz gakoak, informazio garrantzitsuaren analisia, datuen antolamendua), jarrera kritikoarekin, informazio-beharrak identifikatuta, eta fitxategiak eta edukiak gordeta eta berreskuratuta.

KD2. Norberak edo beste batzuek sortutako edukia sortzen eta editatzen du, integratzen eta berregiten du, hainbat formatutan (testua, taula, irudia, audioa, bideoa, programa informatikoa...), ideiak, sentimenduak eta ezagutzak adierazteko tresna digitalak erabiliz, jabetza intelektuala eta egile-eskubideak errespetatuz eta modu antolatuan gorde eta berreskuratuz.

KD3. Eskolako jardueretan eta/edo proiektuetan parte hartzen du, tresna edo plataforma birtualak erabiliz, ezagutza berria eraikitzeke, hainbat bitartekoren bidez komunikatzeko (txata, mezularitza, bideo-deiak), gai bati buruz eztabaidatuz edo produktuak sortuz elkarlanean lan egiteko, datuak eta edukiak ingurune digital mugatuetan eta modu seguruan gainbegiratuta partekatzeko, bere nortasun digitalaren jarrera ireki eta arduratsuarekin.

KD4. Normalean, irakaskuntza-orientazioarekin, prebentzio-neurriak aplikatzen ditu teknologia digitala erabiltzean gailuak babesteko (anitibirusa erabiltzea, pasahitzak kudeatzea), datu pertsonalak (pribatutasuna), osasuna eta ingurumena, badaki nola hartu prebentzio-neurriak ziberjazarpenetik babesteko, eta jabetzen da identitate digitalarekin lotutako onurez eta arriskuez.

KD5. Konponbide digital erraz eta jasangarriak garatzen hasten da (material teknologikoak berrerabiltzea, blokekako programazio informatikoa, hezkuntza-robotika, etab.), sormenez proposatutako arazo zehatzak edo erronkak ebazteko, behar izanez gero laguntza eskatuz eta softwarearen eta aplikazioen funtzio sinple batzuk aldatuz (oinarrizko konfigurazio-aukerak).

KONPETENTZIA PERTSONALA, SOZIALA ETA IKASTEN IKASTEKOA (KPSII)

Konpetentzia pertsonalak, sozialak eta ikasten ikastekoak berekin dakar nork bere buruari buruz hausnartzeko gaitasuna, nork bere burua ezagutzeko, bere burua onartzeko eta etengabeko hazkunde pertsonala sustatzeko; denbora eta informazioa eraginkortasunez kudeatzeko; beste batzuekin modu eraikitzailean lankidetzan aritzeko; erresilientziari eusteko; eta bizialdi osoko ikaskuntza kudeatzeko. Honako hauek ere sartzen dira: ziurgabetasunari eta konplexutasunari aurre egiteko gaitasuna; aldaketetara egokitzea; prozesu metakognitiboak kudeatzen ikastea; bizikidetzaren aurkako jokabideak identifikatzea eta horiei aurre egiteko estrategiak garatzea; norberaren eta gainerako pertsonen ongizate fisiko, mental eta emozionalari laguntzea, nork bere burua eta ingurukoak zaintzeko trebetasunak garatuz erantzukidetasunaren bidez; etorkizunera bideratutako bizitza bat eramateko gai izatea; enpatia adieraztea eta gatazkei heltzea.

Deskriptore operatiboak LEHEN HEZKUNTZA OSATZEAN, IKASLEAK...

KPSII1 Bere emozioak, ideiak eta jokabide pertsonalak ezagutzen ditu, eta tentsio- edo gatazka-egoeretan horiek kudeatzeko estrategiak erabiltzen ditu, zenbait portaera erregulatzeko gai izanik, aldaketetara egokituz eta harmonizatuz, bere helburuak lortzeko.

KPSII2 Osasunerako arrisku garrantzitsuenak ezagutzen ditu eta bere ongizate fisiko eta mentalerako ohitura osasungarriak hartzen hasten da.

KPSII3 Besteen emozioak eta esperientziak ezagutu eta errespetatzen ditu, talde-lanean parte hartzen du, esleitutako banakako erantzukizunak bere gain hartzen ditu eta partekatutako helburuak lortzera bideratutako lankidetzaz-estrategia errazak erabiltzen ditu.

KPSII4 Bere ikaskuntza hobetzeko ahalegin eta dedikazio pertsonalaren balioa ezagutzen du, eta jarrera kritikoak hartzen ditu hausnarketa-prozesu gidatuak gertatzen direnean.

KPSII 5. Epe laburreko helburuak planifikatzen ditu, ikaskuntza autorregulatuko estrategiak erabiltzen ditu eta autoebaluazioko eta koebaluazioko prozesuetan parte hartzen du, bere mugak ezagutuz eta ezagutza eraikitze prozesuan laguntza bilatzen jakinez.

HERRITARTASUNERAKO KONPETENTZIA (HK)

Herritartasunerako konpetentzia lagungarria da ikasleek herritartasun arduratsua izan dezaten eta bizitza sozial eta zibikoan bete-betean parte har dezaten, kontzeptu eta egitura sozial, ekonomiko, juridiko eta politikoen ulermenean oinarrituta, bai eta munduko gertaeren ezagutza eta iraunkortasunarekiko eta munduko herritartasuna lortzearekiko konpromiso aktiboan ere. Horren barruan sartzen dira alfabetatze zibikoa, giza eskubideen errespetuan oinarritutako kultura demokratikoaren berezko balioen onarpen kontzientea, gure garaiko arazo etiko handiei buruzko hausnarketa kritikoa eta 2030 Agendan planteatutako Garapen Iraunkorrerako Helburuekin bat datorren bizimodu iraunkorraren garapena.

Deskriptore operatiboak LEHEN HEZKUNTZA OSATZEAN, IKASLEAK...

HK1 Bere nortasunari eta kulturari buruzko gertaera historiko eta sozial garrantzitsuenak ulertzen ditu, bizikidetzaz-arauei buruzko gogoeta egiten du, eta modu eraikitzailean, elkarriketan eta inklusiboan aplikatzen ditu edozein testuingurutan.

HK2 Erkidegoko jardueretan parte hartzen du, erabakiak hartzen ditu eta gatazkak konpontzen ditu, Europar Batasunaren eta Euskadiko Autonomia Estatutua esparruko prozedura demokratikoak, giza eta haur eskubideak, aniztasunaren balioa eta genero-berdintasuna, gizarte-kohesioa eta Garapen Iraunkorrerako Helburuak errespetatuz.

HK3 Gaurkotasuneko balio eta arazo etikoei buruz hausnartu eta hitz egiten du, eta kultura eta ideologia desberdinak errespetatzeko, ingurunea zaintzeko, aurreiritziak eta estereotipoak baztertzeko eta diskriminazio eta indarkeria mota ororen aurka egiteko beharra ulertzen du.

HK4 Giza ekintzen eta ingurunearen arteko harreman sistemikoak ulertzen ditu, eta bizi-ohitura iraunkorrak hartzen hasten da, biodibertsitatea kontserbatzen laguntzeko, tokiko ikuspegitik zein ikuspegi globaletik.

EKINTZAILETZA-KONPETENTZIA (EK)

Ekintzailetzarako konpetentziak aukera eta ideiekin jarduteko bizi-ikuspegia garatzea eskatzen du, beste pertsona batzuentzako baliozko emaitzak sortzeko beharrezkoak diren ezagutza espezifikoak erabiliz. Hainbat estrategia eskaintzen ditu: beharrak eta aukerak hautemateko begirada egokitzea; sormen eta berrikuntza prozesuen barruan, pentsamendu estrategikoa, sormena, irudimena eta hausnarketa etiko, kritiko eta konstruktiboa erabiliz ideiak sortu eta birplanteatzea; ingurunea aztertu eta ebaluatzeako pentsamendua entrenatzea; eta ikasteko, arriskatzeko eta ziurgabetasunari aurre egiteko jarrera piztea. Era berean, informazioan eta ezagutzan oinarritutako erabakiak hartzea eta beste pertsona batzuekin modu arinean lankidetzan aritzea eskatzen du, motibazioz, enpatiaz eta komunikazio- eta negoziazio-trebetasunez, planteatutako ideiak ekintzara eramateko balio sozial, kultural eta ekonomiko-finantzarioko proiektu iraunkorrak planifikatuz eta kudeatuz.

Deskriptore operatiboak LEHEN HEZKUNTZA OSATZEAN, IKASLEAK...

EK1 Aurre egin beharreko beharrak eta erronkak ezagutzen ditu, eta ideia originalak lantzen ditu, sormen-trebetasunak erabiliz eta ideiek ingurunean sortu ditzaketen ondorioez eta ondorioez jabetuz, hautemandako beharrei erantzungo dieten konponbide baliotsuak proposatzeko.

EK2 Norberaren indarguneak eta ahuleziak identifikatzen ditu, nor bere burua ezagutzeko estrategiak erabiliz; oinarritzko elementu ekonomiko eta finantzarioak ezagutzen hasten da, eta horiek eguneroko bizitzako egoera eta arazoei aplikatzen dizkie, jatorrizko ideia baliotsuak ekintzara eraman ditzaketen baliabideak hautemateko.

EK3. Ideia eta konponbide originalak sortzen ditu, zereginak planifikatzen ditu, beste batzuekin eta taldean lan egiten du, egindako prozesua eta lortutako emaitza baloratuta, ekimen ekintzaile bat aurrera eramateko, esperientzia ikasteko aukeratzat hartuta.

KONTZIENTZIA ETA ADIERAZPIDE KULTURALERAKO KONPETENTZIA (KAKK)

Kontzientzia eta kultura adierazpenetarako konpetentziak berekin dakar ideiak eta esanahia sormenez adierazteko eta kultura desberdinetan komunikatzeko modua ulertzea eta errespetatzea, bai eta hainbat arteren eta beste kultura-adierazpenen bidez ere. Norberaren ideiak ulertzen, garatzen eta adierazten ahalegintzea eskatzen du, bai eta gizarteko kide izatearen zentzua izatea edo gizarteko funtzio bat hainbat modutan eta testuingurutan betetzea ere, eta nortasuna aberastea kulturen arteko elkarriketaren bidez.

Deskriptore operatiboak LEHEN HEZKUNTZA OSATZEAN, IKASLEAK...

KAKK1. Edozein garaitako kultura- eta arte-ondarearen funtsezko alderdiak ezagutzen eta errespetatzen ditu, kulturarteko ingurune batean kultura-desberdintasunak eta horiek errespetatzeko beharra ulertuta.

KAKK2 Ea ezagutzen eta interesatzen dituen ondarearen adierazpen artistiko eta kultural nabarmenenen berezitasunak eta intentzionalitateak, lengoaien eta elementu tekniko bidez, hainbat bitarteko eta euskarritan, etengabe aldatzen ari den testuinguru batean.

KAKK3 Bere nortasuna aberasten eta eraikitzen du, ingurunearekin eta gizartearekin elkarreaginez, adierazpen kultural eta artistiko sortzailearen bidez, bere gorputza integratuz eta konpetentzia afektiboak garatuz, besteekiko jarrera ireki eta inklusiboarekin.

KAKK4. Sormenez erabiltzen ditu hainbat arte-adierazpen eta -adierazpen, teknika plastikoak, ikus-entzunezkoak, soinuak eta gorputz adierazpenezkoak erabiliz, proposamen artistikoak eta kulturalak elkarlanean sortzeko.

